

Gevoelig

Carine Crutzen

‘Mens-zijn is conflict hebben met jezelf’

Van haar hart maakt ze geen moordkuil. Maar met haar kritische columns is actrice Carine Crutzen (1961) gestopt. “Publiekelijk je mening geven is volkomen zinloos.” Vanaf deze maand toert ze met Bert Luppés langs de theaters met *Hulde!* Over die eerste kus, onhandige seks, overspel, pubers, Ban de Bom en een leeg nest. Toch nog een beetje recalcitrant.

INTERVIEW: INGRID SPELT | BEELD: JASPER ZWARTJES | VISAGIE: MANOUS NELEMANS | STYLING: MICHELLE DE BOLSTER | MET DANK AAN CAFÉ DE JAREN

W

e spreken af in Brasserie Nel bij de Bloemetjesmarkt. Carine woont er om de hoek en houdt van de sfeer in hartje Amsterdam. Dat is weleens anders geweest. Als twintiger ontvluchtte ze de stad naar haar veilige geboortestreek Limburg.

Erna woonde ze jarenlang met partner acteur Nico de Vries en hun twee zonen Vincent en Sebastiaan in Haarlem. "Dat herenhuis werd te groot toen de jongens op zichzelf gingen wonen. Negen jaar geleden vonden we ons droomplekje in Amsterdam. Onze oudste zoon woont op fietsafstand. Handig, want sinds kort ben ik oma en pas ik één dag in de twee weken op mijn kleindochter. De jongste woont na twee jaar reizen en remote werken ook weer in Amsterdam. Heerlijk om ze weer allebei in de buurt te hebben."

Carine wandelde als Loes Meerdink in de serie *De brug* onze huiskamers binnen. Vele tv-series zoals *Pleidooi*, *Oud geld*, *De Daltons*, *Vuurzee*, *De zaak Menten* en recenter *De 12 van Schouwendam*, *Thuisfront* en *Dertigers* volgden. Op het toneel was ze aan verschillende gezelschappen verbonden en speelde ze in klassieke en moderne voorstellingen of regisseerde ze zelf een stuk. Voor haar rol in *De kus* werd ze genomineerd voor de Theo d'Or. Ook in de bioscoop wist ze ons te raken (zie kader cv). Kiezen tussen toneel, tv of film heeft ze nooit hoeven doen. "Ik zou niet zonder het een of ander willen. De mix maakt het zo leuk!"

Met *Hulde!* van Kobra Theaterproducties, die onlangs de Proscenium Toneelprijs wonnen voor hun lef en kwaliteit met opvallende producties, toert Carine met Bert Luppés de komende maanden door het land. Een voor-

stelling over een oud echtpaar dat terugkijkt op hun leven. Een *trip down memory lane* over de eerste kus, onhandige seks, de roze wolk, kraamtranen, overspel, flowerpower, Ban de Bom, pubers en het lege nest. Een cadeautje, want ze mocht haar tegenspeler uitkiezen én meedenken over het script. De chemie tussen Carine en Bert spat er letterlijk vanaf op de planken. "Bert ken ik al vanaf de tijd bij mijn eerste toneelgezelschap Het Vervolg. Ik wist direct dat ik *Hulde!* met hem moest spelen. We voelen elkaar heel goed aan."

Je speelt het liefst iemand met wie iets mis is of wil het conflict in de mens opzoeken. Waarom?

"Mens-zijn is conflict hebben met jezelf, iedereen heeft zwakke kanten. Elke nieuwe rol is een zoektocht naar het gevecht dat het personage vanbinnen levert. Het was een luxe om het idee voor *Hulde!* met Bert, de regisseur en schrijver inhoudelijk vorm te kunnen geven. Zo zie je een idee groeien naar een mooie, lichte en filosofische voorstelling. Hoe verhoud je je tot elkaar in zo'n lange relatie waarin je zowel mooie als minder leuke momenten kent en conflicten met elkaar hebt? Of misschien eens verliefd wordt op een ander? Bovendien verandert de tijdgeest en de verhouding tussen man en vrouw in al die decennia. Hoe ga je daarmee om? Natuurlijk hebben we ook uit onze eigen ervaringen geput maar het is geen blauwdruk van onze levens."

De toneelschool was niet jouw eerste keuze. Je studeerde aanvankelijk psychologie.

"Als psycholoog duik je net zo goed in het leven van mensen. Destijds vond ik de stap naar de toneelschool eng dus speelde ik op safe, maar het verlangen naar spelen ►

Foto rechts, overhemd en broek: Essentiel Antwerp, schoenen: privébezit

‘Hoe verhoud je je tot elkaar in zo’n lange relatie?’

‘Tegenwoordig zou een striptease voor de klas écht niet kunnen’

bleef. Ik houd van taal, en de literaire kant van een opleiding aan de toneelschool trok mij erg aan. Die uitdaging vond ik op de toneelschool in Maastricht, waar ik vlakbij opgroeide en later ook les gaf. Als verlegen meisje was het wél zoeken naar de juiste weg. Ze vonden dat het keurige er vanaf moest en daagden me daarin uit. Mijn wezen veranderde niet echt maar soms blufte ik me door de opleiding heen. Wil je dat ik dit doe, dan kun je het krijgen, dacht ik als een docente me vroeg om voor een scène een striptease te geven. Acteren is uit je comfort-zone stappen en jezelf bloot durven geven. Tegenwoordig zou een striptease voor de klas écht niet kunnen.”

Hoe ging jij daarmee om als docent?

“Uiteraard anders. Het klopt niet dat docenten aan studenten zitten. Maar in die tijd maakten we er minder een probleem van. Het was ook niet gek dat er relaties ontstonden tussen docenten en studenten. Zelf begreep ik niet wat een student met zo’n oude vent moest. Docenten die aan mij zaten, sloeg ik weg. Bang dat ik een slechte beoordeling zou krijgen, ben ik nooit geweest. Het is ook niet gebeurd. Ik heb als docent weleens een liefdesbrief van een jongen gekregen. Vleidend, maar daar ga je toch niet op in. Die student zoekt iets uit met zichzelf, zijn gevoel staat open en projecteert dat op mij. Het heeft alleen niets met liefde te maken. Zo ziet die student het natuurlijk niet, maar ik ben er wel verantwoordelijk voor. In zo’n geval ga ik het gesprek aan.”

Carine groeide op in Heerlen in een ietwat gecompliceerd gezin met een halfbroer uit een eerdere relatie van haar vader. Ze wilde niet net als haar halfbroer voor problemen zorgen en hield zich groot voor de lieve vrede. “Ik had een hechte band met mijn ouders en voelde me verantwoordelijk voor

hun geluk. Ik wilde de verstandige dochter zijn.”

Heb je dat groothouden lang volhouden?

“Nee. Na het afronden van de toneelschool raakte ik in een zware depressie. Ik woonde in Amsterdam want in die stad lagen mijn kansen, maar het liep anders. Het beeld van de sterke vrouw dat ik van mezelf had, klopte niet. Het bleek vaak een schild om onmacht te verdoezelen. Mijn kwetsbaarheid en angst drongen zich toen pas op. Ik voelde zó sterk dat ik er in deze wereld tussen moest komen. En mijn lijf protesteerde daartegen: ik was doodmoe en kon nog geen honderd meter lopen, had angstaanvallen en durfde de straat niet meer op. Niemand wist ervan behalve Nico en Ella van Drumpt (actrice – red.), met wie ik samenwoonde en speelde in mijn eerste productie na de toneelschool. Ik stond hyperventilerend op het toneel. ‘Je bent zo krachtig verdrietig. Met dezelfde kracht kom je er ook weer uit,’ zei de huisarts. Dat was een goede opmerking. Toch had ik nog vier jaar nodig om die kracht te vinden. Ik slikte bètablokkers maar geen antidepressiva. Dat wilde ik niet; ik móest op het toneel kunnen staan. Ik ben teruggegaan naar het vertrouwde Maastricht en ging daar spelen bij Het Vervolg, nu Toneelgroep Maastricht. Elke ochtend dwong ik mezelf om op te staan voor de repetities. Dat is goed geweest, maar ik voelde me verschrikkelijk. Mensen zagen ook niet dat ik depressief was. Maar ik zag een tijdlang het leven echt niet meer zitten. De mogelijkheid dat ik eruit kon stappen, gaf troost en ruimte in mijn hoofd.”

Hoe gingen je ouders daarmee om?

“Ze wisten het, maar ik deelde het niet echt. Ik moest loskomen van thuis. Bovendien is het voor anderen ook moeilijk voor te stellen hoe het is als je zelf niet depressief bent

geweest. Met redenatie gaat het niet weg. Hoe moet je daar als buitenstaander ook mee omgaan? Vanaf het moment dat ik me overgaf aan de duivels in mijn hoofd, ging het beter. Het was altijd een continue strijd in mijn hoofd. Als het ene stemmetje iets positiefs zei, reageerde het andere met ‘je kunt het niet’. Laat ze maar ruziemaken, dacht ik. Op het moment dat je niet meer vecht, hoeft je je niet meer te wapenen. Dat was het begin van mijn herstel. Ik begon me meer uit te spreken en gaf het aan als ik me angstig voelde. Na die periode heb ik geen depressie meer gehad. Ik geef mijn grenzen aan, neem tijd voor mezelf en ga niet tegen mijn natuur in.”

Haar partner Nico leerde ze kennen op de toneelschool. In het laatste jaar werden ze een stel. “Die zware periode na school is voor hem ook een beproeving geweest. Door mijn depressiviteit wist ik vaak niet of ik van hem hield. Zat ik weer huilend bij de dokter. ‘Als je zoveel wilt, voel je niks,’ reageerde hij. Ik moest leren loslaten en meer gaan voelen. We zijn ook weleens op Nico’s initiatief uit elkaar geweest. Op het moment dat ik hem met een andere vrouw zag lopen, voelde ik dat Nico veel voor mij betekende. Hij miste mij ook, en we hebben elkaar niet meer losgelaten.”

Wat maakt hem de man van jouw leven?

“Dat leer je door de tijd waarin je veel met elkaar meemaakt. We kennen elkaar al 45 jaar. Zo’n grote en langdurige liefde zal ik nooit meer hebben, en dan heb ik het niet over eeuwigdurende verliefdheid maar over liefde. Het is echt niet alleen maar pais en vree. We zijn allebei stront eigenwijs, kunnen enorm ruziemaken en er zijn écht periodes geweest dat het niet zo lekker liep. We zijn ook weleens verliefd op een ander geweest, maar zijn héél blij dat we nog bij ▶

CV

- 1961 Geboren in Heerlen
- 1973 Bernardinuscollege
- 1979 Studeert een jaar psychologie
- 1984 Studeert af aan de Toneelschool Maastricht
- 1984-heden Speelt bij diverse theatergezelschappen waaronder Hollandia, Het Toneel Speelt, Het Vervolg en Kobra Theaterproducties
- 1990 Tv-serie *De brug*
- 1993 Tv-serie *Pleidooi*
- 1996 Tv-serie *In de naam der koningin*
- 1998 Speelfilms *Abeltje* en *De ziener*, tv-series *Oud geld* en *Wij, Alexander*
- 1999 Tv-serie *De Daltons*
- 2005 Tv-serie *Vuurzee*
- 2006 Speelfilm *Eilandgasten*
- 2007 Speelfilm *De avondboot*, tv-serie *De Daltons, de jongensjaren*
- 2009 Tv-serie *Vuurzee*
- 2010 Speelfilm *Majesteit*
- 2011 Genomineerd voor de Theo D’or voor rol in *De kus*, voorstelling *Gijsbrecht van Amstel*
- 2012 Speelfilm *De groeten van Mike!*
- 2013-2014 Voorstelling *Afterparty*
- 2014 Speelfilm *De poel*
- 2014-2015 Voorstelling *Een sneeuw*
- 2014-2019 Schrijft reisverhalen voor Zin Magazine
- 2016 Tv-serie *De zaak Menten*, voorstelling *Who’s afraid of Virginia Woolf?*
- 2017-2018 Voorstelling *Neelie!*
- 2019 Tv-serie *De 12 van Schouwendam*, schrijft debuutroman *Uit het zuiden*
- 2021 Tv-serie *Thuisfront*, theatervoorstelling *Schuld of onschuld: de kerstmoord*
- 2022 Theatervoorstellingen *Gif en Ongerijmd*
- 2024 Speelfilm *Invasie*, tv-serie *Dertigers* en tournee met *Hulde!*

'Ik ben trots op mijn zoon; het is mooi om hem als vader te zien'

elkaar zijn. Het is ook maar net wat je met verliefdheid doet, of het serieus is of niet. Het hoort bij het leven. En bij wie heb je nu eigenlijk alles? Het is belangrijk dat je over de basale dingen hetzelfde denkt en je elkaar ook de ruimte geeft om eigen dingen te doen. We genieten samen enorm van onze zonen en schoondochters, en van het opa- en oma-zijn. Ik was toe aan het grootouderschap. Een aantal jaar geleden had ik er nog niet aan moeten denken, ook omdat mijn zonen jonger waren en ik ze de vrijheid gunde. Maar het is zó leuk. Ik ben trots op mijn zoon; het is mooi om hem als vader te zien."

In 2019 kwam haar debuutroman *Uit het zuiden* uit. Haar ouders waren inmiddels overleden en ze voelde sterk de behoefte om over haar jeugd te schrijven in de vorm van scènes. "Alle herinneringen kwamen boven na hun overlijden. Waar je vandaan komt is zo bepalend voor wie je bent. En voor veel mensen is dat herkenbaar. Ik zonderde me af in een huisje in Limburg om te schrijven. Tussen het schrijven door wandelde ik veel. Het was fijn om na vijftwintig jaar weer eens alleen rekening met mezelf te houden en te ontdekken dat ik best aangenaam gezelschap ben."

Je praat liever niet meer over jouw jeugd, het onderwerp van 'Uit het zuiden'.

"Ik heb al zó veel interviews over dat boek gegeven. Het heeft geen zin om dat allemaal te herhalen. Mijn jeugd was liefdevol maar ook ingewikkeld. Laat mensen het boek maar lezen."

IOXKORT

In de koelkast? "Yoghurt."

Altijd bij je? "Telefoon."

Trots op? "Mijn kinderen."

Hekel aan?

"Dit soort lijstjes."

Groot voorbeeld?

"Jiddu Krishnamurti."

Favoriet toneelstuk?

"Hulde!"

Onweerstaanbaar?

"Mijn kleindochter."

Lievelingsregisseur?

"Onder anderen James Ivory."

Ontspannen met?

"Koken."

Levensmotto?

"Go with the flow."

Je schreef lange tijd, naast columns, opinie-stukken. Waarom ben je daarmee gestopt?

"Ik dacht dat het nuttig was om opinie-stukken te schrijven over politiek en maatschappelijke vraagstukken voor onder meer *The post online* en *de Volkskrant*, of te twitteren. Maar publiekelijk je mening geven, is volkomen zinloos. Het ontaardt al snel in een achterhaalde links-rechts- of goed-foutdiscussie. Bovendien wordt een satirische en scherpe vorm tegenwoordig niet meer begrepen. Mensen zijn zó gevoelig; ze worden meteen woedend of schieten al snel in de slachtofferrol. En wat moet je eigenlijk met reacties als 'For president' als ze het met je eens zijn of 'Je moet dood' als mijn mening ze niet aanstaat? Er zijn te veel meningen en te weinig feiten en oplossingen. Ik richt me liever op de waardevolle dingen van het leven."

Je bent begonnen aan een fictieboek. Smaakte het schrijven van jouw debuutroman naar meer?

"Ja! Tijdens de coronatijd wilde ik al beginnen. Omdat ik niet kon spelen, had ik zeeën van tijd. Maar je kunt niet op commando schrijven. Iets dat noodzaak heeft, moet ontstaan. Mijn onlangs overleden hartsvriendin en fotograaf Clea Betlem is uiteindelijk een inspiratiebron geweest. Hoeveel recht op leven en een liefde heb je nog als je weet dat je doodgaat? Hoe groot is je plicht de waarheid te vertellen en wanneer? Ik heb een time-out genomen met schrijven; Clea's dood hakt erin. We waren 45 jaar bevriend, leerden elkaar kennen op de toneelschool en woonden in hetzelfde studentenhuus. ▶

Broek en blazer: Essentiel Antwerp, overhemd: Vanilia, schoenen: privébezit

‘Hoeveel recht op leven en een liefde heb je nog als je weet dat je doodgaat?’

We waren als zusjes voor elkaar en deelden alles. Het verwerken van haar dood is een rouwproces. Clea was al dertien jaar ziek en had uitgezaaide borstkanker. Ze heeft langer geleefd dan iedereen dacht en dan krijg je het gevoel dat ze niet meer dood zal gaan. Hoewel ik in mijn hoofd wel beter wist. Het laatste halfjaar heb ik veel voor haar gezorgd, waarvan de laatste weken in een hospice.”

Je bent een zorgzaam type?

“Ja, dat gaat vanzelf. Ik vond het ook heerlijk om voor de kinderen te zorgen. En ik moederde een periode over mijn ouders. Mijn vader had parkinson en werd later dement, mijn moeder kreeg longkanker. Ik probeerde ze zo goed mogelijk te helpen. Zorgen voor een ander komt op je pad. De laatste periode met Clea was intensief, maar ook mooi. Wat is er nu waardevoller dan samen het stervensproces door te maken? Bij mijn ouders voelde dat ook zo, maar als je oud bent, heeft doodgaan ook iets natuurlijks. Clea was nog maar 63. Ik had veel steun aan Nico, die mee heeft gezorgd en dingen voor haar heeft geregeld. Hij ging ook wel een paar dagen alleen naar haar toe. Dat samen kunnen delen heeft ons als stel ook weer closer gemaakt.”

Carine breekt en veegt wat tranen weg. “De tranen zaten al een tijdje hoog. Het gekke is dat je in zo’n nare periode tegelijkertijd zó blij kunt zijn met je kleinkind. Haar geboorte zeven maanden geleden was het begin van een leven. Dat bestaat, hoe wreed ook, naast het afsluiten van een leven.”

Zullen we op een ander onderwerp overstappen? De toekomst. Komt er nog eens een stuk van jou en Nico samen?

“Nou, dat weet ik niet. Ik heb Nico één keer geregisseerd met *Schrijf me* (ook met Ella van Drumpt, en nog te zien in het theater – red.) en hij is een stijfkop. Maar zeg nooit nooit.” ■